

Odd Raymond Olsen (40)

– Jeg har vært

Bak murene i Halden fengsel sitter det menn med ulike bakgrunn, ulike dommer, og ulike framtidsutsikter. Mange har et oppgjør med fortida foran seg.

ANDERS SVENDSEN
Anders@ha-halden.no

For noen begynner oppgjøret med seg selv inne i fengselet. Vi skal få bli med inn og møte en av dem.

Odd Raymond Olsen soner en dom på 17 år for et drap som ble begått i 2016. I flere medier er det kjent som Dokka-drapet, og ofte er det beskrevet som brutalt.

I dommen 40-åringen fikk i Eidsivating lagmannsrett sto det om offeret at «behandlingen han ble utsatt for må i høyeste grad karakteriseres som mishandling».

En verden innenfor

Når man nærmer seg de enorme murene til Halden fengsel, er det umulig å ikke føle at det er et skille mellom verdener og virkeligheter. En utenfor, og en innenfor.

Når døra låses opp for at man kan gå inn, så er følelsen like ugjenkallelig at man forlater noe utenfor. Og når den samme døra smeller igjen bak deg, er du i slusa mellom murene.

Mellom to virkeligheter.

Vi må levere fra oss alt bortsett fra kamera og notatblokk i sikkerhetssjekken. Til tross for at mye inni deg stritter imot, så lyser det grønt for at vi kan fortsette videre inn.

Foran går Jarle Holseter og Raymond Lønberg fra organisasjonen Utsattmann. Det er de som har invitert oss med på besøk.

– Vi har gått inn og ut av Halden fengsel i tre år. Men det har vært stillstand i prosjektet på grunn av pandemien, sier Holseter.

Prosjektet han snakker om, har fått navnet «Utsatt-Innsatt». Det handler om å få menn utsatt for overgrep til å snakke om sine historier, og har kommet i stand med støtte fra Damstiftelsen og Rådet for psykisk helse.

På den måten kan de innsatte få hjelp til livsmestring.

Sikkerhetssjekk

Etter å ha passert sikkerhetssjekken og to linjer med mur som omkranser fengselet, kommer vi ut i en stor gård. Vi er inne i fengselet. Men det er fortsatt et stykke videre inn til soningsområdene.

Snart kommer Espen Rødsmoen fra fengselsledelsen ut til oss.

– Jeg så at dere fikk trøbbel i passeringen, sier han spøkefullt. De tre kjenner hverandre godt.

Vi blir låst inn gjennom en port i gjerdet og ledet opp til et enkelt lite hus i

SITTER INNE: Odd Raymond Olsen er innsatt i Halden fengsel.

FOTO: ANDERS SVENDSEN

skogen. Så pass for seg selv at man glemmer at vi fortsatt er bak murer. Og det er nok hensikten.

Her kan barn og familier til innsatte møtes under omstendigheter som er nærmest normale.

Det er et lite hus som er innredet som en helt vanlig bolig. Det er kjøkken og stue i ett, sittegrupper, TV, leker til barn. En liten inngjerdet hage med et lekehus.

I motsatt ende fra der vi kom inn til huset, kommer det to personer gående mot porten. En ansatt og innsatt. Det er begrepene som blir brukt.

Det er det de er, men det skal vise seg at de kommer nærmere hverandre enn de to ordene antyder.

Møte med en morder

Vi skal stå ansikt til ansikt med en som på bestialsk vis har tatt en annen manns liv.

Ofte omtalt som en drapsmann. Han er en mann som har drept, men det er selvfølgelig ikke alt Odd Raymond Olsen er.

Det er ikke det vi er der for å snakke om. Saken er behandlet, anket og avgjort. Han er dømt til å sone i 17 år.

Alle kan google seg fram til detaljer om hendelsen, og det er viet en hel episode til den i serien «Norske forbrytelser» som gikk på TV3 tidligere i år.

Han er blid, imøtekommende og mild når han kommer og tar oss i hånda. Han

uttrykker at han ikke er upåvirket av det vi skal snakke om når han setter seg ned ved siden av Holseter.

I andre enden av sofaen sitter Tove Børmark. Dette er de to personene som så langt vet mest om Odd Raymond Olsen.

Mye sårt og sensitivt

Helga før vi møtes ble de låst inne like før klokka 18. Det er da det han kaller huekjøringen begynner.

– Det er mye sårt og sensitivt som blir tatt opp når jeg snakker med Jarle, og så skal jeg rett ut i fellesområdet eller på bilverkstedet, sier han.

Men så får han kanskje slått av en prat

0) soner i Halden fengsel: t sinna i 32 år

med Børmark. Det letter.

- Hun er mentoren min. Den beste kandidaten til å snakke med her inne. Bare slå av en prat og snakke om hvordan jeg har det når hue er fullt. Hun kan gi meg noen gode råd.

Det var også hun som foreslo at Odd Raymond kunne møte Holseter.

- Jeg merket at det kunne være noe der, sier Børmark.

Overgrep og utagering

Uten at hun forteller hvordan framgangsmåten til Olsen var, så begynner det noen ganger med «en kompis av meg» eller «en jeg kjenner» når innsatte trenger å snakke. Så blir det tydeligere at

det er snakk om ens egne erfaringer.

Noe som er nedgravd i et lass av skyld og skam.

- Fra femte til sjuende klasse var det en på bygda som foreldrene mine kjente, en som gikk hjemme hos oss, som misbrukte meg. Ingen tenkte på han som en som gjorde det, forteller Olsen etter hvert.

Det er ikke uvanlig med overgripere, og som også ligger i historien til Holseter. En mann med tillit som bryter den med unge gutter som er sårbare. En noe eldre som de trekker til, som kanskje kan gi noen fordeler. Eller bare oppmerksomhet som ikke andre gir.

Når den tilliten brytes, skjer det noe

med evnen til å inngå andre sosiale kontrakter resten av livet.

Olsen reagerte og utagerte, som han har gjort i alle årene siden, og som til slutt ble fatalt.

Han sluttet å drikke alkohol som 18-åring. Det hjalp ikke på sinnet og voldsomheten å drikke.

- Jeg har vært sinna i 32 år. Jeg fikk tidlig kontakt med politiet. Det var enten dem eller faren min som kom og henta meg på skolen når det hadde skjedd noe, sier han.

For det skjedde ofte noe. Mobbet, utfryst og utilpass i verden.

En vond knute

Han har sittet i fengsel 14 ganger i livet, og skal ha sin første permisjon i noen timer denne sommeren. Da skal Holseter være sammen med ham.

- Jarle åpna en hard knute som jeg har hatt i 32 år. Vi måtte bli kjent først, men så løsna det. Man kan ikke bare buse på, man får by på seg selv. Han er en perfekt kar, bortsett fra at han kommer fra feil side av Mjøsa, sier han og ler.

Og når han smiler, er det med en varme og glød som er lett å bli smittet av.

Holseter kommer opprinnelig fra Aurskog-Høland. Det var der han vokste opp i et alkoholisert og voldelig hjem. Han kunne velge mellom pest eller kolera. Faren slo, det gjorde ikke mannen som henta ham. Der han kunne overnatte.

Der ble han misbrukt.

Han kan være både grov og direkte når han snakker om egne erfaringer. Men det er hans erfaringer, og de har dessverre de ordene med seg.

- Smaken av gammelmannspikk har med jevne mellomrom kommet, og den har fulgt meg hele livet. Det har jeg slitt veldig med i ettertid, har han fortalt oss når vi har møttes tidligere.

Mobbing, utfrysing og overgrep

Moren og søsknene hans valgte å forlate faren. De satte seg i bilen og kjørte sør- over til veien stoppet. I Kristiansand. Han fikk ansvar for familien som 14-åring.

Nå kjører han og Lønberg derfra til Halden nesten hver uke for å hjelpe gutta, som de kaller dem.

Det er den knuten han har hjulpet Olsen å løsne. De kjenner igjen mye i hverandre, og har mange av de samme erfaringene. Heldigvis gikk det aldri så langt for Holseter som det gjorde for Olsen.

- Jeg har ADHD og ble satt på Ritalin da jeg var fem år gammel. Noen ganger har jeg ikke tid til å tenke gjennom hva jeg gjør. Jeg kjente igjen mye i det Jarle snakket om mobbing, utfrysing og overgrep, sier han.

Det var derfor Børmark tenkte at de to burde snakke sammen.

- Under det første møtet var vi tre sammen. Det skulle ha skjedd mye tidligere, han har gått med dette i mange år. Hvert menneske har sine utfordringer som man bærer med seg, og som former deg, sier hun rolig.

Hun forteller at de tidligere har jobbet med Brøset-modellen i fengselet. Det er en del av regjeringens handlingsplaner fra 2008 som ønsker å fokusere på hjelp til kvinner og menn som har utfordringer om å håndtere sitt temperament.

Hun håper at fengselet igjen får ressurser til at den behandlingsmuligheten kommer tilbake.

- Jeg lærer meg noen verktøy. Jeg trekker meg unna situasjoner, det er nytt for meg. Det hender at jeg teller bakover og fokuserer på tellingen, sier Olsen.

Det er en metode å sette en stopper mellom tenning og handling.

Blå om